

гістрах або на спеціально пристосованих рахунках бухгалтерського обліку; спрощенню складання фінансової звітності з метою узгодження об'єкту оподаткування за даними фінансового обліку й податкових розрахунків сприятиме розробка на законодавчому рівні переліку постійних і тимчасових податкових різниць та формули, що враховує їх сукупний вплив.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI // www.nau.kiev.ua.
2. Про затвердження Положення бухгалтерського обліку «Податкові різниці»: Наказ Міністерстві фінансів України від 25.01.2011 р. № 27 // www.nau.kiev.ua.

УДК 336.143

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ МІЖБЮДЖЕТНИХ ВІДНОСИН У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ

Рябушка Л. Б., к. е. н, доцент

ДВНЗ «Українська академія банківської справи НБУ»

Постановка проблеми. Питання коригування механізмів надання фінансової допомоги регіонам України з метою підвищення її ефективності, створення стимулів з нарощування доходної бази місцевих бюджетів, вдосконалення системи розмежування видаткових зобов'язань між рівнями бюджетної системи залишаються пріоритетними напрямками державної бюджетної політики у сфері міжбюджетних відносин. У зв'язку з цим, дослідження та обґрунтування оцінки ефективності системи міжбюджетних відносин у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів вимагає проведення комплексної діагностики, на основі запровадження науково обґрунтованого методичного інструментарію, що враховує особливості регіонального розвитку, дозволяє виявити регіональні проблеми та їх причини, визначити потреби та резерви регіону, а також визначити напрямки стратегічного розвитку.

Так, на основі узагальнення методичних підходів у розрізі проблеми дослідження пропонується скористатися методом взаємозалежності між часткою фінансової допомоги місцевим бюджетам (міжбюджетними трансфертами) і рівнем соціально-економічного розвитку регіонів на основі побудови матриці. Методика охоплює декілька етапів. Перший етап – визначення переліку показників та критеріальних характеристик регіонального розвитку; другий – проведення якісної оцінки вибраних критеріїв та здійснення стандартизації вихідних даних для розрахунку інтегральних показників; третій – розрахунок узагальнюючого інтегрального показника соціально-економічного розвитку регіону та розрахунок фінансової допомоги (частки міжбюджетних трансфертів), що отримує кожен місцевий бюджет з Державного; четвертий – розрахунок оцінки ефективності системи міжбюджетних відносин; п'ятий – економічна і графічна інтерпретація одержаних результатів (побудова матриці регіонів).

З метою комплексного аналізу соціально-економічного розвитку регіону формування системи показників пропонується проводити за критеріями фінансового, економічного, соціального, інституційно-політичного та демографічного стану. Отримані результати свідчать про те, що майже всі регіони України характеризуються низьким та кризовим рівнем соціально-економічного розвитку. При цьому рівень соціально-економічного розвитку регіонів погіршувався з кожним роком. Так, в 2006 році були відсутні регіони з кризовим рівнем соціально-економічного розвитку, 2007 р. – сім регіонів; 2008 р., 2009 р., 2011 р. – дванадцять; 2010 р. – п'ятнадцять; 2012 р. – двадцять два. Стабільно кризовий стан соціально-економічного розвитку мали Сумська, Житомирська, Волинська, Кіровоградська області. Стабільно високий рівень соціально-економічного розвитку в м. Київ. Середній рівень соціально-економічного розвитку в 2006 р. мали дванадцять областей, 2007 р. – три; 2008 р. – два; 2009 р. – один; 2010 р. – два; 2011 р. – чотири; 2012 р. – нуль. Донецька та Дніпропетровська області змінювали рівень соціально-економічного розвитку у межах зростаючого та високого. За обсягами надання міжбюджетних трансфертів єдиним

регіоном, що характеризується низьким рівнем їх отримання є м. Севастополь. Високий рівень фінансової допомоги впродовж 2006–2012 рр. мали Донецька, Львівська області та м. Київ. Вище середнього мали допомогу Харківська, Дніпропетровська, Одеська, Вінницька, Луганська, Івано-Франківська, Хмельницька області та АРК. Рівень нижче середнього – Миколаївська, Чернігівська, Сумська, Кіровоградська, Чернівецька області. Решта областей отримували середній рівень міжбюджетних трансфертів.

Збалансований вплив міжбюджетних трансфертів на соціально-економічний розвиток мають м. Київ та Дніпропетровська область. Позитивно впливають міжбюджетні трансферти і на розвиток Донецької області. За результатами побудови матриці відсутній вплив міжбюджетних трансфертів у Сумській, Миколаївській, Кіровоградській, Чернігівській, Чернівецькій областях, а також у м. Севастополь. Решта регіонів мають негативний вплив міжбюджетних трансфертів на соціально-економічний розвиток. Система міжбюджетних відносин не враховує економічний потенціал регіонів, фактичний стан їх соціального розвитку (рівень освіти, охорони здоров'я), демографічні тенденції, сферу послуг житлово-комунального господарства. Складається ситуація, коли уявне бюджетне вирівнювання фактично породжує дискримінаційні механізми фінансування соціально-економічної сфери в регіонах. Отримані результати загального показника оцінки ефективності системи міжбюджетних відносин мають такі значення: за 2007/2006рр. – 0,01; 2008/2007 – 0,16; 2009/2008 – 0,25; 2010/2009 – (-0,26); 2011/2010 – 2,38; 2012/2011 – (-5,99). Тільки в 2011 році система міжбюджетних трансфертів була ефективною.

Для підвищення ефективності міжбюджетних відносин доцільно здійснити заходи щодо створення фінансово спроможних адміністративно-територіальних одиниць; підвищення інноваційної складової місцевих бюджетів; запровадження механізмів стимулювання економічної активності органів місцевого самоврядування з метою самозабезпечення та збільшення фінансової стійкості місцевих бюджетів; підвищення ефективності та дієвості внутрішнього фінансового контролю та системи бюджетного моніторингу в регіонах.

Рябушка Л. Б. Оцінка ефективності міжбюджетних відносин у забезпеченні соціально-економічного розвитку регіонів / Л. Б. Рябушка // Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Фінансова стратегія економічного розвитку» (1-6 жовтня 2013 року, м. Ялта). - Полтава : ПУЕТ, 2013. – С. 88-91.